

Azer ALIČIĆ

SEVRI HADŽI HASANOVA DŽAMIJA U MOSTARU

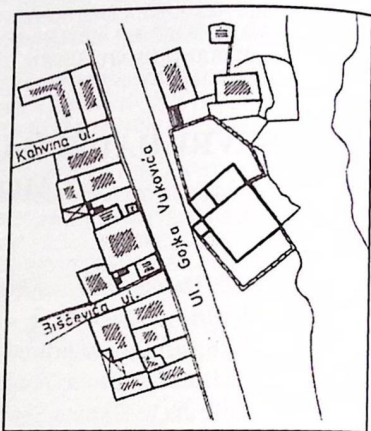
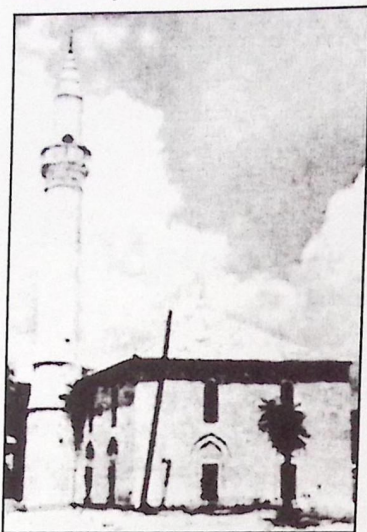
Sevri hadži Hasanova džamija u Mostaru predstavlja jedan od najznačajnijih objekata sakralne arhitekture ne samo za ovaj grad nego i za cijelu zemlju. Zbog svoje konstruktivno-arhitektonske i kulturno-historijske vrijednosti uvrštena je na listu zaštićenih spomenika kulture. Džamija datira od prije 1620. godine i zadužbina je Hasana Sevrije koji je za njenu izgradnju i održavanje uvakufio niz objekata, kao i imanja u okolini Mostara.

Objekat se nalazi na krajnjoj južnoj tački zaštićenog urbanog područja grada Mostara, u naselju Donja mahala. Situirana je neposredno uz ulicu Gojka Vukovića, na samoj obali rijeke Neretve, a u ravni sa Šarića džamijom na suprotnoj obali. Dimenzije džamije su 14.0 x 10.0 metara i čine je glavni molitveni prostor, trijem sa sjeverozapadne strane i munara. Debljina zidova je 1.00 metar. Unutrašnja i vanjska obloga zidova je od tesanih kamenih blokova a ispunjena od muljine. Pokrov džamije je bio tradicionalna kamena ploča.

Kaca munare objekta je prezidana 1960. godine poslije udara groma ali je taj posao urađen nevješto pa je kaca ostala niža u odnosu na svoju prvobitnu, visinu. Džamija je bila aktivna do rušenja 1992. godine.

U toku agresije objekat je pretrpio katastrofalna oštećenja jer je u više navrata direktno pogođen oružjima velikog kalibra. Posljedice ratnog razaranja su potpuno porušena munara objekta, uništen krov, pokrov, kao i velika oštećenja naročito izražena na južnom i zapadnom zidu džamije.

Dijelovi kamenih blokova koji potječu iz stijene munare, njene obloge, kao i iz unutrašnjeg dijela sa stepeništem su, zahvaljujući kvaliteti kamena, u velikoj mjeri sačuvani. Danas se nalaze unutar i oko objekta sa zapadne strane. Najviše su stradali dijelovi kamena koji su pretrpjeli direktne pogotke i koji zbog nivoa oštećenja neće moći biti ponovo upotrijebljeni, izuzev kao ispuna zidova. Pojedini kameni blokovi, naročito stepenica, usljed pada su polomljen.

U istom se stanju nalaze i pronađeni fragmenti ograde šerefe. Krov džamije je u potpunosti uništen, pa se samo na malom broju sačuvanih detalja može vidjeti prvobitna konstrukcija. Nekoliko direktnih pogodaka je uzrokovalo najveća oštećenja na južnom i zapadnom zidu objekta. Potpuno su uništeni gornji niz prozora i lukovi donjih prozora, završeni kameni vijenac, kao i obložni kamen na više mjesta. Sastav južnog i zapadnog zida je na visini od 1.5 m potpuno uništen u prečniku od 1 m, usljed čega se pojavila velika pukotina na ova dva zida. Gornja i srednja hatula su na više mjesta prekinute.

Ulazna vrata su nestala, minber nije pronađen ni u obliku fragmenta, dok je pod zatrpan obrušenim kamenom i nije dostupan.

Trijem džamije je u relativno dobrom stanju u odnosu na cijeli objekat. Nedostaje dio pokrova sa lijeve i desne strane trijema kao i jedan stup sa lijeve bočne strane. Dio trijema je zazidan opekam i malterisan, što bi trebalo ukloniti. Konstrukcija krova trijema je vjerovatno originalna ili vrlo stara pa bi joj pri

sanaciji trebalo pristupiti sa posebnom pažnjom, kako konstruktivno, tako i sa aspekta zaštite.

Uočeni detalj i kamene profilacije na mihrabu, portalu, konzolnim dijelovima mahfila i krovne konstrukcije, u obradi prozora, niša i vrata za munaru i mahfil, kao i stubova na vanjskim sofama, svrstavaju ovu džamiju u red najljepših i najznačajnijih objekata islamske arhitekture kod nas.

U svrhu neophodne zaštite potrebno je što prije pristupiti sanaciji i rekonstrukciji Sevri hadži Hasanove džamije, pa predlažemo sljedeće korake:

- čišćenje objekta i sortiranje postojećeg kamena
- detaljan arhitektonski snimak postojećeg stanja
- statički izvještaj o konstruktivnom stanju objekta, kao i prijedloge eventualnih intervencija
- izradu izvedbenog projekta
- afirmaciju i prezentaciju objekta koji svojim kulturološkim i historijskim vrijednostima to zaslužuje u znatno većoj mjeri nego do sada.

LITERATURA:

- H. Hasandedić, Spomenici kulture turskog doba u Mostaru. Sarajevo, 1980. I.R.O. "Veselin Masleša".
- Izvještaj sa uvida 1998. - A.H i A.A. - Zavod.
- Fotografije iz dokumentacije Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Bosne i Hercegovine.